

לונדון, 26.9.38

גאוליק היקרה -

הבוקר קיבלתי מכתבך מיום 18.9.38 וקראתי אותו בצער רב. לא הצטערתי כל כך על
שלא קיבלה העבודה שאת להוטה אחריה. לא קויתי הרבה בתנאים הקיימים בארץ שיעלה
בדרך להשיג משרה, אבל הצטערתי על מצב-נפשך. את כוחה כאילו היית כבר אשה זקנה
שחייה עברו ללא עניין וללא תועלת, וטרם מלאו לך עשרים שנה - ועוד לא יצאת מגיל
ההכשרה לחיים. ילדותך ונערוּתך וגם בחרותך לא עלו בתוהו - למדת קצת, מה שאפשר
היה ללמוד בחקופה זו, וזה קצת מנוחך שאת כבר מנסה לעשות חשבון חייך. הם כמעט
טרם התחילו - אם כי כבר את נשואה זה עשרה חדשים. היה אולי מקום למחשבות עגומות
אילו לא השגת עבודה מפני חוסר כשדונך. אולם זה רק גמרת חוק לימודיך, הדבר חל
בחקופת משכר איומה העוברת על הארץ כולה, ואם כי איש אינו יודע כמה משכר זה
ימשך - יתכן שרק יתחיל משכר עוד יותר איום - אבל לא לנצח ישלשו מהומות בארץ,
ואשר למדת - לדעתי, לפי שעה רק מעט - יסכון לך, ומה היאוש, ומה התאניה?
האמנתי - ועזיין אני מאמין - שאת יותר חברתית צבורית, ואין את רואה עצמך לבדך,
מחוץ לישוב ולצבור ולזמן, ואין לך כל יסוד לקנים ולהגה ולהוי.

אני מניח את הרע ביותר השנה לא חשיבו עבודה. ואף במקרה איני רואה כל הכרח שהשנה
תעבור עליך ללא תועלת. את יכולה וצריכה ללמוד. לאשרך, אין את כל כך תלויה
במציאות משרה. לא אמא ולא אני - ואני בטוח אף לא עמנואל - חושבים שאת כבר מחוייבת
להרויח כסף, ואם יצא הדבר שלא תהיה לך עבודה בשכר - חרי יש לך עבודה הרבה יותר
מכניסה: תלמדי.

בעצמך אמרת: יש קריאת ספרים. גאוליק, קריאת ספרים זה לא עניין "לחרוג" את הזמן.
עליך לקרוא ספרים שירחיבו את ידיעותיך ויעשירו את רוחך, תקראי ספרי מדע,
היסטוריה, פסיכולוגיה, חקראי אנגלית, לא טוב הדבר שאת לא מתאמצת לרכוש לך גם
ידיעה יותר מלאה באחת השפות האירופיות. אם נחוץ לכך מורח - אל תהססי הרבה - תחכי
מורה לאנגלית, אני בשמחה ובאושר אשלם את כל ההוצאות - וחקראי, אצל מי מרמינסקי

המצאי הרבה ספרים אנגליים במקצוע שלך. אני בטוח שהיא תשאלך ברצון. היא גם

תדריך אותך בקריאה.

תלמדי גם דברים שמושימו? סטינוגרפיה והנהלת חשבונות. זה לא מזיק בכל אופן. אם

תדעי סטינוגרפיה עברית אני אקבל אותך אולי להיות למזכירה שלי.

אם רק תדעי להפיק חועלת מזמנך הפנוי - לא יעבור זמן זה לבטלה.

אני כשלעצמי - וגם אמא, ומוכטחני גם עמנואל - נהיה יותר פרוצים אם תוסיפי ללמוד

מאשר תמחילי כבר להרוויח. לאשרך אין לך עדיין הכרה להרוויח, אם כי אני מבין היטב

את רצונך לעצמאות כלכלית, אבל לכול יש זמן. עוד תגיע שעתך. ולפי שעה - למדי, למדי

למדי!! אל תאבדי הזמן היקר - ושכחי את "ההתשלטות" הילדותית שלך. תניתי זאת לי.

אני איש זקן וצריך לעשות חשבונות העבר. מה זה לך? קראי ולמדי ועבדי.

- - - -

ואה רוצה לשמוע דעתי על המצב? לאחר מכתבי אליך נשתנה שוב המצב, ואשר יבורתי בא.

כשהיטלר נחל נצחוננו הראשון - חודות לכניעה של אנגליה וצרפת - הוא אמא מצב

בחוצפה ובברוטליות נאצית תביעות חדשות, ושוב העולם תלוי בין מלחמה ושלוש.

כתבתי לך שבדעם הקהל באנגליה וצרפת חיתת חגובה שלילית להתנהגות מסלולתיהם, מאז

נתגברה הבקורת. הייתי לפני ימים אחדים בפריס. ססתי לשעות אחדות להפגש עם חבר

אמריקני (ב-22 לח"ך) וראיתי שהעם הצרפתי מתחיל להתקומם נגד הנסיגה המחפירה של

מסלולו. בעקבות לחץ דעת הקהל בא שנוי בעמדת הממשלה והקבינט הצרפתי מתנגד (לפי שעה

בכל אופן!) לדיקרט החדש של הדבר הנאצי. אולם הממשלה האנגליה מוסיפת כדרכה על שהי

הסעיפים, וחושש אני שסוף סוף יוותרו גם הפעם ויפקירו את ציחיה. לא יצילו על ידי כך

את השלוש העולמי אבל רק יגדילו בינתיים את כוחו ועזותו של היטלר. כל זמן שממטר

האלימות של הנאצים מתעמד להשתלט על העולם אין אפשרות של שלום.

וודאי הגיעה כבר אליך הידיעה על הפניה של רוזוולט, מסופקני אם היא תועיל. הערב
נשמע את נאומו של היסלר, ויום מחר יהיה אולי היום המכריע/ במטבר הציחוסלובקי -
אם כי מה שיוכרע מחר לא יכריע עדיין את גורל השלום בעולם. ומצבנו כרוך בהרבה -
אם כי לא לבמרי במצב הארור בעולם. דווקא כאן אני יותר אופטימי. לא מפני שאני
מצפה עכשיו להשועות מצד ממשלתנו, להיפך. יחכן שאנו עומדים בעני מכות חדשות. אולם
אין אנו מחוסרי ישע, ויהיה מה שיהיה - לא יכריעו אותנו. אבל צפויים לנו בלי ספק
ימים קשים, הרבה יותר קשים מאלה שעברו עלינו עד היום. לא ~~אפשר~~ קונים מולדת
בלי יסורים ובלי קרבנות ובלי מלחמות והתאבקות קשים וממוטכים.

הערב היינו צריכים להפגש - וויצמן ואנכי - עם מיניסטר המושבות, אולם לרגל המטבר
העוליטי נדחתה הפגישה, כי מלקולם מקדונלד סרוד בישיבות הקבינס הבריטי.
היחה לנו פגישה בשבוע שעבר. אבל וודאי לא תחרעמי עלי אם לא אכתוב מה דובר בפגישה
זו.

שלום רב לעמנואל.

אמא עומדת לשוב בשבוע הבא - אם יהיה מקום באניה.

שלום ונשיקות.

אבא.

לונדון, 26.9.38

Krakow, Pynsk, Głowny 30

ד"ר שוורצבורט היקר -

תודתי הנאמנה בעד ברכותיך ואיחוליך לראש השנה. השנה נפתחת לדאבוני בענני סלחמה.
כום התרעלה סרם מלאה, ומי יודע מה ילד יום. לא אנסה לכתוב לך את החדשות האחרונות -
בסרם מכחבי זה יגיע אליך ישחנה כל המצב. נדמה לי שיום מחר יהיה מכריע בגורל
ציחוסלובקיה, אם לא בגורל אירופה.